

**НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ
АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ****REGULATORY PRINCIPLES FOR THE PROVISION OF ELECTRONIC
ADMINISTRATIVE SERVICES IN UKRAINE**

Бодунова О.М., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінального права та кримінології
Університету державної фіскальної служби України
ORCID ID 0000-0001-9179-5985

Аністратенко Ю.І., д.ю.н., доцент,
професор кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України
ORCID: ID 0000-0003-2660-0568

Грицюк І.В., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики,
Університету державної фіскальної служби України
ORCID ID 0000-0003-2253-4057

Метою статті є аналіз нормативно-правових актів щодо надання електронних адміністративних послуг, визначення практичних проблем та напрацювання напрямів їх вирішення. У статті розглянуто нормативно-правове забезпечення надання електронних адміністративних послуг в Україні. Зазначено, що у науковій літературі визначення поняття «електронна адміністративна послуга» розглядається у різних варіаціях. Дано визначення електронної адміністративної послуги як результату здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг із застосуванням інформаційно-телекомунікаційних технологій у межах електронної взаємодії між суспільством та державою. Забезпечення надання адміністративних послуг в електронній формі має здійснюватися через ефективне правове регулювання, створення відповідної інфраструктури для надання електронних послуг, закріплення еквівалентності письмової форми на паперових носіях та електронної форми надання адміністративних послуг, спеціального навчання державних службовців тощо. Визначено, що нормативно-правове регулювання надання електронних адміністративних послуг забезпечується низкою нормативно-правових актів, які можна класифікувати шляхом виокремлення: 1) нормативно-правових актів, які визначають електронні адміністративні послуги як невід'ємну частину цифрової трансформації публічного адміністрування (наприклад, Конституція України, міжнародні стандарти в сфері функціонування публічної влади та забезпечення прав людини); 2) нормативно-правових актів, що визначають пріоритетні напрямки розвитку електронних адміністративних послуг (наприклад, Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, Концепція розвитку системи електронних послуг в Україні); 3) нормативно-правових актів, які встановлюють обов'язок надання електронних адміністративних послуг суб'єктами публічного адміністрування та регламентують цей процес (наприклад, закон України «Про адміністративні послуги», постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Реєстру адміністративних послуг», закон України «Про електронні довірчі послуги»).

Ключові слова: адміністративна послуга, електронна адміністративна послуга, цифровізація, управлінські сервіси, інформаційне суспільство.

The purpose of the article is the analysis of normative legal acts regarding the provision of electronic administrative services, the identification of practical problems and the development of ways to solve them. The article examines the regulatory and legal support for the provision of electronic administrative services in Ukraine. It is noted that in the scientific literature, the definition of the concept of "electronic administrative service" is considered in various variations. The definition of an electronic administrative service is given as a result of the exercise of authority by the subject of the provision of administrative services using information and telecommunication technologies within the framework of electronic interaction between society and the state. Ensuring the provision of administrative services in electronic form should be carried out through effective legal regulation, the creation of an appropriate infrastructure for the provision of electronic services, establishing the equivalence of the written form on paper and the electronic form of the provision of administrative services, special training of civil servants, etc. It was determined that the legal regulation of the provision of electronic administrative services is provided by a number of legal acts that can be classified by distinguishing: 1) legal acts that define electronic administrative services as an integral part of the digital transformation of public administration (for example, the Constitution of Ukraine, international standards in the field of functioning of public authorities and ensuring human rights); 2) normative legal acts defining the priority areas of development of electronic administrative services (for example, the Strategy for the Development of the Information Society in Ukraine, the Concept of the Development of the Electronic Services System in Ukraine); 3) normative legal acts that establish the obligation to provide electronic administrative services by subjects of public administration and regulate this process (for example, the Law of Ukraine "On Administrative Services", the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Procedure for Maintaining the Register of Administrative Services", the Law of Ukraine "On Electronic Trust Services").

Key words: administrative service, electronic administrative service, digitalization, management services, information society.

Постановка проблеми. На сьогодні в Україні достатньо стрімкий розвиток електронних адміністративних послуг: так, останніми роками було запроваджено або суттєвим чином покращено надання сервісних послуг в електронній формі, наприклад: набуття статусу безробітного та оформлення допомоги по безробіттю [1]; оформлення листків непрацездатності [2]; подання документів для зарахування до закладів освіти [3] тощо. Активно продовжується у цей час робота щодо відцифрування інформації, що міс-

титься у відповідних документах особи, зокрема у: паспорті громадянина України, паспорті громадянина України для виїзду за кордон [1]; посвідченні водія [4]; електронних студентських (учнівських) квитках [5] тощо.

У зв'язку з цим, доцільним є розгляд правової природи надання таких електронних адміністративних послуг в Україні.

Метою наукової статті є аналіз нормативно-правових актів щодо надання електронних адміністративних

послуг, визначення практичних проблем та напрацювання напрямів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі визначення поняття «електронна адміністративна послуга» розглядається у різних варіаціях. Його тлумачать, як:

1) процес створення та реалізації управлінських сервісів органами публічної влади з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій у межах електронної взаємодії між суспільством та державою [6];

2) нормативно закріплену послугу, яка надається органами державної влади громадянам, підприємствам, організаціям та іншим державним органам [7];

3) послугу, яка надана громадянам та організаціям в електронному вигляді за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій [8].

Доцільним видається визначення електронної адміністративної послуги як результату здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг із застосуванням інформаційно-телекомунікаційних технологій у межах електронної взаємодії між суспільством та державою. На сьогодні нормативно-правове регулювання надання електронних адміністративних послуг забезпечується низкою нормативно-правових актів, які можна класифікувати шляхом виокремлення:

1) нормативно-правових актів, які визначають електронні адміністративні послуги як невід'ємну частину цифрової трансформації публічного адміністрування (наприклад, Конституція України, міжнародні стандарти в сфері функціонування публічної влади та забезпечення прав людини);

2) нормативно-правових актів, що визначають пріоритетні напрями розвитку електронних адміністративних послуг (наприклад, Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, Концепція розвитку системи електронних послуг в Україні);

3) нормативно-правових актів, які встановлюють обов'язок надання електронних адміністративних послуг суб'єктами публічного адміністрування та регламентують цей процес (наприклад, закон України «Про адміністративні послуги», постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Реєстру адміністративних послуг», закон України «Про електронні довірчі послуги»).

Відповідно до законодавства України, суб'єктами, що надають електронні адміністративні послуги, є суб'єкти публічного адміністрування, зокрема: орган виконавчої влади, інший державний орган, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, державний реєстратор, суб'єкт державної реєстрації, уповноважені відповідно до закону надавати електронні адміністративні послуги [9].

З розвитком цифрової трансформації адміністративних послуг, користування електронними адміністративними послугами є досить розповсюдженим явищем. Як зазначається на новинному порталі «Рубрика», «Мета нашого Уряду – оцифрувати 100% державних послуг до 2024 року. А вже в 2020 році – перевести в цифру 80% найпопулярніших державних послуг» [10]. Для досягнення вищезазначеної мети, було підписана Угода про фінансування заходу «Підтримка ЄС для електронного урядування та цифрової економіки в Україні» між Україною та Європейським Союзом, яка передбачає надання фінансування з бюджету Європейського Союзу у розмірі 25 млн євро [11].

Надання адміністративних послуг в електронній формі та доступ суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги з використанням мережі Інтернет забезпечуються через Єдиний державний портал адміністративних послуг, який є офіційним джерелом інформації про надання адміністративних послуг в Україні, у тому

числі через інтегровані з ним інформаційні системи державних органів та органів місцевого самоврядування (ч. 1 ст. 17, ч. 1 ст. 9 Закону України «Про адміністративні послуги» [9]).

Варто зазначити, що центри надання адміністративних послуг утворюються органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями. Закон України «Про адміністративні послуги» дав змогу змінити ідеологію відносин між владою та громадянином й створив умови для широкого впровадження центрів надання адміністративних послуг в Україні. Відповідно, Центр надання адміністративних послуг – це постійно діючий робочий орган або структурний підрозділ виконавчого органу міської, селищної ради або Київської, Севастопольської міської державної адміністрації, районної, районної у містах Києві, Севастополі державної адміністрації, в якому надаються адміністративні послуги через адміністратора шляхом його взаємодії з суб'єктами надання адміністративних послуг (ч. 1 ст. 12 Закону «Про адміністративні послуги»).

У разі утворення центрів надання адміністративних послуг районними державними адміністраціями такі центри можуть забезпечувати надання адміністративних послуг обласних державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування на основі їх узгоджених рішень. Окрім того, з метою забезпечення належної доступності адміністративних послуг можуть утворюватися територіальні підрозділи центру надання адміністративних послуг та віддалені місця для роботи адміністраторів такого центру.

Організація Єдиного державного порталу адміністративних послуг є зручною з огляду на якісний розподіл електронних адміністративних послуг за суб'єктом звернення, зокрема для громадян України та представників бізнесу. Згідно з Порядком ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України 11.07.2013 р. № 556 (зі змінами і доповненнями) держателем порталу є Мінекономрозвитку, яке забезпечує розроблення нормативно-правових актів щодо ведення, користування та інтеграції інформаційних систем до Порталу; укладає угоди із суб'єктами надання адміністративних послуг з питань забезпечення функціонування Порталу; забезпечує розвиток, ведення, належне його функціонування, а також зберігання даних та захист інформації на Порталі; здійснює аналіз та контроль якості функціонування Порталу.

Як альтернатива Єдиному державному порталу адміністративних послуг, у 2015 р. було створено портал державних електронних послуг iGov.org.ua, метою якого стало напрацювання механізмів дистанційного замовлення послуг без попереднього візиту в установи, а також отримання дозвільних та погоджувальних документів різного роду в електронному вигляді. Проект по створенню порталу державних електронних послуг iGov.org.ua розроблявся не урядовими установами, а волонтерами. Основними цілями цього проекту стало пришвидшення впровадження електронного урядування в процес надання адміністративних послуг та боротьба з корупцією, полегшення ведення бізнесу та життя громадянам. Найбільш затребуваними послугами, які в сучасних умовах доступні на Порталі державних послуг iGov є: отримання субсидії на оплату послуг ЖКГ; видача / заміна паспорта громадянина для виїзду за кордон; призначення соціальної допомоги при народженні дитини; реєстрація місця проживання особи (із опцією одночасного зняття з реєстрації з попереднього місця); державна реєстрація фізичної особи – підприємця; видача паспорта громадянина для виїзду за кордон для дитини; внесення змін до реєстраційних даних фізичної особи-підприємця; надання довідки про відсутність (наявність) судимості або обмежень, передбачених кримінально-процесуальним законодавством України [12].

На теперішній час в Україні створено велику кількість електронних порталів надання адміністративних послуг різними суб'єктами публічного адміністрування, зокрема на загальнодержавному рівні.

Забезпечення надання адміністративних послуг в електронній формі має здійснюватися через ефективне правове регулювання, створення відповідної інфраструктури для надання електронних послуг, закріплення

еквівалентності письмової форми на паперових носіях та електронної форми надання адміністративних послуг, спеціального навчання державних службовців тощо.

Отже, що цифрова трансформація сфери надання адміністративних послуг забезпечується через створення правового та матеріального забезпечення надання окремих адміністративних послуг в електронній формі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про реалізацію експериментального проекту щодо застосування відображення в електронному вигляді інформації, що міститься у паспорті громадянина України у формі картки, та відображення в електронному вигляді інформації, що міститься у паспорті громадянина України для виїзду за кордон: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2020 р. № 278 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/278-2020-%D0%BF>.
2. Про особливості ведення Електронного реєстру листків непрацездатності до забезпечення інформаційної взаємодії електронної системи охорони здоров'я з Електронним реєстром листків непрацездатності: постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 р. № 159 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/159-2020-%D0%BF>.
3. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 р. № 463-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>.
4. Про реалізацію експериментального проекту щодо застосування електронного посвідчення водія та електронного свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.10.2019 р. № 956 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956-2019-%D0%BF>.
5. Про реалізацію експериментального проекту щодо застосування електронних студентських (учнівських) квитків: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.2019 р. № 1051 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051-2019-%D0%BF>.
6. Ємельяненко О. Традиційний та електронний уряд: концептуальні відмінності. *Віче*. 2008. № 2. С. 20–22.
7. Клименко І.В. Електронні послуги : навч. посіб. за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Н.В. Грицяк. Київ: НАДУ при Президентові України, 2014. 100 с.
8. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р. № 386-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text>
9. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 р. № 5203–VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 32. Ст. 409.
10. Кабмін та ЄС підписали нову Програму підтримки цифрової економіки в Україні на 25 млн євро URL: <https://rubryka.com/2020/02/11/ukrayina-ta-yes-pidpysaly-novu-programu-pidtrymky-e-uryaduvannya-ta-tsyfrovoi-ekonomiky-na-25-mln-yevro/>.
11. Угода про фінансування заходу «Підтримка ЄС для електронного урядування та цифрової економіки в Україні»: Міжнародний документ від 11.02.2020 р. № 984_001-20 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-20#Text.
12. Соломко Ю.І. Механізми надання адміністративних послуг засобами електронного урядування: дис. ... канд. наук з держ. упр. Харків, 2020. 224 с.